

מסורת הש"ס

(א) [לעיל ט:ט] (ב) [מוספתא פ"א] (ג) [במשנה כגמטריה איתא כהן] (ד) ז"ל אבריימא (ה) כס"א: (ו) [כ"ג ש"ל אומר מנ כ"ל שלם מושמש. אומר רבינו יצחק בן רבינו מאיר דרב אשי פליג ארז נחמן דלית ל"י חוקה דלין ארס טורח כ"ו כדפי' לעיל. וי"ת אומר דלא פליג דקוקא ציהודה שנהנו למשמש ואירע שלא משמש איתו יכול לטעון דדומה לדבר שהוא כרמאות בגלל מלי טעין כדדיוק לעיל א"ע"ג דגביל לא היו ממשמשין דקדמי צבריימא ומיהו כן לפיכך ה"א בגליל מלי טעין הי"ת אם אי"ע שמשמשו. וי"ב תיך' לפיכך כן למאי דדמי אית לא דקא טעין טענת דמיס ולא אומר חוקה דלין ארס טורח כ"ו.]

מוסף רש"י

האובל אצל חמיו. כימיס שבין איריון לטאולין (לעיל ט:). אינו יכול לטעון טענת בתולים. כמנכנס לחופה (טו). מפני שמתייחד עמה. ציהודה היו מייחדין אותם (טז). כדי שיהא לבו גס בה. כלומר ניל ומתקן עמה שלא יהיו עושין זו מזה כגבילת מלוה. הלכך מיישקין דלעיל בעיל (יבחות טא). למשמש את החתן וצ"ל. כלומר נאק אחריהם שלא ינהגו בה מנהג רמאות כעגנת בתולים (קע"ד ט:).]

תוספות ר"ד

אמר רבא זאת אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה. פ"י כיון שהעדים מבררים ומעידים שלא בא עליה כשנסה [ראשון] אי"ב בחזקת בתולה כנסה וי"ט כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה חתובה מנה. וי"א אמר בעלמא לעולם אימא לך דלית לו מידו ושאני תביא מפה שיש עליה טיפי דמיס. ובמקום שנהגו למשמש לא נהגו לייחד דלילו במקום שנהגו לייחד מאי מימשמש צניי' ה"י אין שם טענת בתולים. אלמא ציהודה מקומות מקומות יש: איולימא ארישא. אמנהג דמיידיקין: י"ט שנהג לנסייחוי מעיבי לני. דלין יכול לטעון: אלא אסיפא. אמנהג דמשמוש שושבינין: כל שלא חלל. מציא לה בתולים וכו'. ואמר רבא מקח טענת לגמרי משמע לית לה כלל. והכא דקאמר זאת אומרת דיוקא בעלמא סבר לדייק מניה ולמיטר דתנא דהאי מתינתא ס"ל הכי וליחא אלא כדחריצא רב אשי. ומקשה וליחוש שמא תחתיו זינתה ואי' שריבא כגון שקידש ובעל לאלתר. פ"י כל היכא דהויא טענה טענת ברי ובעל טעין טענת שמא כגון תחתין נאנסתי או מוכת עין אני נאמרת ושקלא כתובה ושירא לבעל דחלקמן ואפילו ר' יהושע דאמר לקמן בראיה מדברת חיישינן

ואם אומרים כו'. דהא ודאי בחזקת וקאמר אין יכול להפסידה מנה הראוי **שמה חסדיו וינסה.** ז' אמתניתין פריך דקמתי אין השני יכול לטעון טענת בתולים ולא מוקינן ליה לצא אם תחמיו זינתה אם לא ושמא אסורה היא לו בשלמא אהך דלעיל דלמחר כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה לא מקינן דליכא למימר כשצא לבית דין וצאו עדים שזינתה קודם לכן אצל הכא קמתי אין יכול לטעון מתוך כך לא יצא ולא גרסינן כשקידש לאלתר ובעל לאלתר. שלא פירש ממנה בין קידושין לצעילה דודאי לא תחמיו זינתה: ואיכא **דמתיי' לה.** להא דרבה ורב אשי ורב שריבא אמתיי': ואם אומרים. מדקמתי מתיי' אין לכן טענת בתולים: **וליוחש שמה חסדיו וינסה.** ואמאי תני אין לכן טענת בתולים: מאן **דמתיי' לה.** להא דרבה ורב אשי אצרייתא: **כ"ט אמתיי'.** דכיון דאצרייתא אע"ג דלמרו עדים לא נסמרה לראשון ושני זה בחזקת בתולה כנסה ולעיל הכי אהדר ליה רב אשי לרבה ופליג לא תשמע כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה דשאי אמתניתין דלא הצטייחוהו עדים על כך איכא למתנייה לדרבה ומאי דאהדר ליה רב אשי: ומאן **דמתיי' לה.** דרבה ורב אשי אמתניתין: **אצל אצרייתא לא.** מתיי' להו דמצרייתא ודאי שפיר ש"מ זאת אומרת דרבה ועלה לא היה לרב אשי להאדורי שאני הכא שהרי כנסה ראשון דמאי אמר אלא אעדים סמכי טענת דקמתי אין השני יכול לטעון אומרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה: **מקומות מקומות יש.** שחלוקין צמנהגם ונפקא מניה דהיכא דלא נהיגי לייחד יכול לטעון: **דרסניא.** דמקומות מקומות יש: **למשמש.** לפשפש ולמשמש צמנעיהן צאותו הלילה שלא יקללנו זה אתם (א) אלא צמנעיהם צמנעיהם שלא יראה זה דם בתולים ויאדר וו לא תביא מפה שיש עליה טיפי דמיס. ובמקום שנהגו למשמש לא נהגו לייחד דלילו במקום שנהגו לייחד מאי מימשמש צניי' ה"י אין שם טענת בתולים. אלמא ציהודה מקומות מקומות יש: איולימא ארישא. אמנהג דמיידיקין: י"ט שנהג לנסייחוי מעיבי לני. דלין יכול לטעון: אלא אסיפא. אמנהג דמשמוש שושבינין: כל שלא חלל. מציא לה בתולים וכו'. ואמר רבא מקח טענת לגמרי משמע לית לה כלל. והכא דקאמר זאת אומרת דיוקא בעלמא סבר לדייק מניה ולמיטר דתנא דהאי מתינתא ס"ל הכי וליחא אלא כדחריצא רב אשי. ומקשה וליחוש שמא תחתיו זינתה ואי' שריבא כגון שקידש ובעל לאלתר. פ"י כל היכא דהויא טענה טענת ברי ובעל טעין טענת שמא כגון תחתין נאנסתי או מוכת עין אני נאמרת ושקלא כתובה ושירא לבעל דחלקמן ואפילו ר' יהושע דאמר לקמן בראיה מדברת חיישינן

שמה נבעלה לנתין ולממור דקא להנשא אכל לאוסרה על בעלה בייחוד בעלמא הא אמרי' לקמן דמודר ר"י דלא אסרה לה אפי' אם הוא חתן וז"ל אילו טענה האשה ואמרה שבעלי בא עלי קודם נשואין לא הוה מקשי' וליחוש שמא תחתיו זינתה דהויא נאמנת אלא חתן לא שנה טענה האשה אלא לא שנה היה ואפי' אומר' לו כ"ד שאיך יכול לטעון טענת בתולים שמא בא עליה קודם נשואין משנה שניהם נאותר לכנסו ואע"פ שהאשה אינה יודעת לטעון. י"ל שלפמער היה מערה בה והוציא

בתולה נשאת פרק ראשון כתובות

יב.

אמר רבה זאת אומרת. נראה דהכא גרסינן רבה דהא רבא קאמר לעיל דמקח טעות לגמרי משמע ולי גרסינן הכא רבא א"כ תיקשי מתינתין רישא לסיפא דהא זאת אומרת איכא למידק נמי ממתניתין כדאמרין צמסוך אלא ודאי נראה דהכא גרס רבה דרבא דאמר לעיל מקח טעות לגמרי משמע יפרש כמו רב אשי: **בנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה מנה.** והא דקמתי שהרי כנסה לראשון פירש ריב"ז דהכי משמע ליה אין לשני טענת בתולין לחסרה מכתובתה כלום שהרי כנסה לראשון וגרס להיות כמזבנה מנה ואינו יכול לחסרה כלום מאותה מנה דלא מנהיג טענת בתולין אלא ממנה דבתולין: **שאני הכא שהרי כנסה לראשון.** ולדעתא דבעולה נישאת ואע"ג דעדים מעידים שלא נבעלה אינו סומך על זה מאחר שהיו נישואין וסבר דלשצמה אומרים כן:

וניחיוש שמא תחתיו זינתה. אין לומר דפריך אמאי אינו יכול לטעון טענת בתולים לאוסרה עליו ניוחש צאשת כהן שמה תחמיו זינתה דליכא אלא חדא ספיקא ספק תחמיו ספק אין תחמיו דהא מלי לשוני דהא דאינו יכול לטעון היינו להפסידה מכתובתה דליכא ספק ספיקא דלפי' תחמיו אימור צאונוס היה ואין זה דומק דלעיל נמי מפרש אינו יכול לטעון טענת בתולים הכי דקאמר למאי אי לאוסרה עליו ציהודה אמאי לא כו' אלא אכתובה פריך אמאי אינו מפסיד לה ונראה לר"י דלרב אשי פריך כיון דבעלמא אית ליה דלין לה כלום והכא יש לה לפי שנכסה לראשון א"כ יצא לידי איסור שזה האיש סבור כיון שזו יש לה אע"ג דבעלמא לית לה אם כן ממוקנת אותה ודאי צבולה מצעל לראשון ולדעת כן רואים לומר שנשאתי וצונס אטורח לבית דין שודאי לא יאסרוה עלי ולכן היה לנו להפסיד כתובתה שיצא לצי"ד ולא יטעה לומר שמומרת לו ואפי' צאשת ישראל יש לנו להפסידה גזירה שיראה כהן שזו לא תאצד כתובתה ויסבור אף צבול כן ולא יצא לצי"ד אצל לרבה לא פריך מדיי כיון דבעלמא נמי יש לה ליכא למיטעי:

בגון שקידש ובעל דארתה. וכן נרין נמי להטמיר שהראשון אחר שקידש כנסה לאלתר ומת מיד ועדים מעידים שלא זינתה תחמיו דאם נבעלה חמת הראשון הרי נבעלה לפסול לה ואסוריה לכהונה: **שתי תקנות הווי.** וליכא למימר דחדא תקנה הווי ומתיי' קודם תקנה וצרייתא לאחר תקנה שמיקני לאלמנה מאתים דהא חזין השמא דלית להו מאתים וליכא למימר נמי דמעיקרא כי תקינו לבתולה ארבע מאות תקינו גם כן לאלמנה מאתים דלין סברא לתקן לאלמנה מאתים אם לא אחר שראו צורך

דמוזלי צהו [הילכך מעיקרא לא ראו לשנומה משאר אלמנה וכיון דחזו דקא מוזלי צהו ראו שהיה צורך תקון להם מאתן וכיון דחזו דפרשי מניייהו אהדרייהו למילתיהון] ולכן הוצרך לומר שמי תקנות הוו:

כיון

דמוזלי צהו [הילכך מעיקרא לא ראו לשנומה משאר אלמנה וכיון דחזו דקא מוזלי צהו ראו שהיה צורך תקון להם מאתן וכיון דחזו דפרשי מניייהו אהדרייהו למילתיהון] ולכן הוצרך לומר שמי תקנות הוו:

כיון

לטעון ומהימן ורב אשי פ"י כל שלא משמש ביהודה אינו יכול לטעון פ"י כיון שביהודה ממששים והוא לא משמש אמרי' למחלה עשה כדי להעיל עליה עלי' אבל בגליל שלא נהגו מצ' טעין איצ"פ שלא משמש. ונשואו דאמר נאמן להפסידה כחובתה בטענת פתח חתן דליכא לביקם עלה דמלתא להתבדר ר"י שושבינים. וכגון שזינה בגורת שכלו בתוליה ואו לא היה

עין משפט נר מצוה

עד א מיי פ"א מהל' אשות הלכה ח סמג עשין מח טושיע א"ע סימן מח סק"ף א: עה ב טושיע שס ס"ב:

תוספות ר"ד (ומשך)

בתולה ולא הרגישה שלא עלו במטה כדרך חתן וכלה אלא עד אז היה מערה בה ולא שתה לבה ולא ידעה וכו' פ"ה פ"ך וליוחש שמא תחתיו זינתה והניחא שלא להפסידה כחובתה אמרי' שמא בעלה בא עליה ולא תפסיד כתובה מספק אבל מספקא תאמר עליו כיון שעדים מעידים שלאחר שנכסה לא בא עליה והיא נמי לא טענה טענה דהיא תאמר עליו מספק שמא תחתיו זינתה ולחכי אצטריך רב שריבא לומר שקידש ובעל לאתה שיצאנו מזה הספק ויש כאן ספק שמא בעולה הייתה מקודם לכן והרי מקחו מקח טעות בזה הספק אנו תולין כי בעלה אמתינתין פריך דקתי' אין השני יכול לטעון טענת בתולים ולא מוקינן ליה לבוא לב"ד ולא מחברר אם זינתה תחתיו אם לאו ושמא אסורה לו דשכלמא אהך דלעיל דאמרת כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה לא מקשי' דא"ל כשבא קוד"ר באו עדים שזינתה וקודם לכן אבל הכא קתי' אין יכול לטעון מתוך כך לא יבא לב"ד אמר רב שריבא כשקידש ובעל לאלתר. פ"י שלא פירשה ממנו בין קידושין לבעלה דודאי לא ניוחש לזינתה: **מתני' האובל אצל חמיו** ושמא אסורה לא בעדים אינו יכול לטעון טענת בתולים מפני שמתייחד עמה. אחד אלמנת ישראל ואחד אלמנת כהנים כתובתן מנה בי"ד של כהנים היה גובין לבתולה ד' מאות וזו ולא מיהו בידם כהנים: תניא א"ר יהודה בראשונה ביהודה היה מתיידיס את החתן ואת הכלה שנה אחת קודם בניסתן לחופה כדי שיהיה לבו גס בה ובגליל לא היו עושים כן. ביהודה בראשונה היה מעמידים אחד ואחד כדי למשמש בתולה ואת הכלה בשעת בניסתן לחופה פ"י למשמש ולפשפש באותו הילילה במשפיהן שלא יקללו זה על זה שלא יראה זה דם בתולים ויאבדו זה תביא מפה שיש עלי' טפת דם ובגליל לא היו עושים כן. וכל שלא נהגו כמנהג זה אינו יכול לטעון טענת בתולים. שהרי נתייחד עמה. אבל נהג מנהג גליל ולא נתייחד יכול לטעון ואע"פ שלא היה שם שושבינים יכול לטעון ומהימן ורב אשי פ"י כל שלא משמש ביהודה אינו יכול לטעון פ"י כיון שביהודה ממששים והוא לא משמש אמרי' למחלה עשה כדי להעיל עליה עלי' אבל בגליל שלא נהגו מצ' טעין איצ"פ שלא משמש. ונשואו דאמר נאמן להפסידה כחובתה בטענת פתח חתן דליכא לביקם עלה דמלתא להתבדר ר"י שושבינים. וכגון שזינה בגורת שכלו בתוליה ואו לא היה

^[1] ז"ל אבריימא (ה) כס"א: (ו) [כ"ג ש"ל אומר מנ כ"ל שלם מושמש. אומר רבינו יצחק בן רבינו מאיר דרב אשי פליג ארז נחמן דלית ל"י חוקה דלין ארס טורח כ"ו כדפי' לעיל. וי"ת אומר דלא פליג דקוקא ציהודה שנהנו למשמש ואירע שלא משמש איתו יכול לטעון דדומה לדבר שהוא כרמאות בגלל מלי טעין כדדיוק לעיל א"ע"ג דגביל לא היו ממשמשין דקדמי צבריימא ומיהו כן לפיכך ה"א בגליל מלי טעין הי"ת אם אי"ע שמשמשו. וי"ב תיך' לפיכך כן למאי דדמי אית לא דקא טעין טענת דמיס ולא אומר חוקה דלין ארס טורח כ"ו.]

^[2] א"כ תיקשי מתינתין רישא לסיפא דהא זאת אומרת איכא למידק נמי ממתניתין כדאמרין צמסוך אלא ודאי נראה דהכא גרס רבה דרבא דאמר לעיל מקח טעות לגמרי משמע יפרש כמו רב אשי:

^[3] ויחיוש שמא תחתיו זינתה. אין לומר דפריך אמאי אינו יכול לטעון טענת בתולים לאוסרה עליו ניוחש צאשת כהן שמה תחמיו זינתה דליכא אלא חדא ספיקא ספק תחמיו ספק אין תחמיו דהא מלי לשוני דהא דאינו יכול לטעון היינו להפסידה מכתובתה דליכא ספק ספיקא דלפי' תחמיו אימור צאונוס היה ואין זה דומק דלעיל נמי מפרש אינו יכול לטעון טענת בתולים הכי דקאמר למאי אי לאוסרה עליו ציהודה אמאי לא כו' אלא אכתובה פריך אמאי אינו מפסיד לה ונראה לר"י דלרב אשי פריך כיון דבעלמא אית ליה דלין לה כלום והכא יש לה לפי שנכסה לראשון א"כ יצא לידי איסור שזה האיש סבור כיון שזו יש לה אע"ג דבעלמא לית לה אם כן ממוקנת אותה ודאי צבולה מצעל לראשון ולדעת כן רואים לומר שנשאתי וצונס אטורח לבית דין שודאי לא יאסרוה עלי ולכן היה לנו להפסיד כתובתה שיצא לצי"ד ולא יטעה לומר שמומרת לו ואפי' צאשת ישראל יש לנו להפסידה גזירה שיראה כהן שזו לא תאצד כתובתה ויסבור אף צבול כן ולא יצא לצי"ד אצל לרבה לא פריך מדיי כיון דבעלמא נמי יש לה ליכא למיטעי:

^[4] וניחיוש שמא תחתיו זינתה. אין לומר דפריך אמאי אינו יכול לטעון טענת בתולים לאוסרה עליו ניוחש צאשת כהן שמה תחמיו זינתה דליכא אלא חדא ספיקא ספק תחמיו ספק אין תחמיו דהא מלי לשוני דהא דאינו יכול לטעון היינו להפסידה מכתובתה דליכא ספק ספיקא דלפי' תחמיו אימור צאונוס היה ואין זה דומק דלעיל נמי מפרש אינו יכול לטעון טענת בתולים הכי דקאמר למאי אי לאוסרה עליו ציהודה אמאי לא כו' אלא אכתובה פריך אמאי אינו מפסיד לה ונראה לר"י דלרב אשי פריך כיון דבעלמא אית ליה דלין לה כלום והכא יש לה לפי שנכסה לראשון א"כ יצא לידי איסור שזה האיש סבור כיון שזו יש לה אע"ג דבעלמא לית לה אם כן ממוקנת אותה ודאי צבולה מצעל לראשון ולדעת כן רואים לומר שנשאתי וצונס אטורח לבית דין שודאי לא יאסרוה עלי ולכן היה לנו להפסיד כתובתה שיצא לצי"ד ולא יטעה לומר שמומרת לו ואפי' צאשת ישראל יש לנו להפסידה גזירה שיראה כהן שזו לא תאצד כתובתה ויסבור אף צבול כן ולא יצא לצי"ד אצל לרבה לא פריך מדיי כיון דבעלמא נמי יש לה ליכא למיטעי: